

Aktualni izzivi v izobraževanju odraslih

Mag. Peter Beltram
Mag. Katja Dovžak

Ljubljana, 29. marec 2017

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE, ZNANOST IN ŠPORT

IZHODIŠČA

- **Bela knjiga (2011),**
- **Strokovne podlage za prenovo ZIO (2015),**
- **Analiza uresničevanja ReNPIO 2004-2010,**
- **Izsledki in sporočila mednarodnih raziskav (PIAAC, AES in druge),**
- **Priporočila in smernice v dokumentih EU.**

DANO SISTEMSKO OKOLJE (1)

Pravila o organiziranju in financiranju izobraževanja, zapisana v ZOFVI, **veljajo tudi za izobraževanje odraslih.**

Posebno pomembni pa so členi, ki v ZOFVI napotujejo na poseben zakon:

„Opravljanje javne službe na področju izobraževanja odraslih ureja zakon.“ (10. člen);

„Javna mreža javnih organizacij za izobraževanje odraslih omogoča odraslim dokončanje osnovne šole, vključitev v javno veljavne izobraževalne programe za odrasle ter izvajanje svetovanja za področje odraslih.“(11. člen)

„Sestavine izobraževalnega programa za odrasle, postopek sprejemanja in določanja izvajalcev ureja zakon.“ (12. člen);

DANO SISTEMSKO OKOLJE (2)

Izobraževanje za pridobitev poklicne in strokovne izobrazbe ter pridobivanje poklicnih in dodatnih kvalifikacij, je urejeno z drugimi zakoni.

(zaradi enakopravnosti in zagotavljanja enakih standardov znanja je smiselno, da je formalno izobraževanje za pridobitev izobrazbe tudi za odrasle urejeno v področnih zakonih.)

Bela knjiga

Strokovne podlage za prenovo ZIO(2015)

Največ pripomb je naslavljalo potrebne spremembe **v drugih zakonih**, predvsem ZOFVI, v povezavi **s pravicami, javno mrežo in financiranjem, ter sestavo in pristojnostmi SSIO.**

Pri ZIO so bile pripombe namenjene:

- neurejenosti javne službe in programov,
- vlogi letnih programov pri ureditvi stabilnega in pravočasnega financiranja,
- umestitvi novih profilov strokovnih delavcev,
- povečanju vloge in obsega podpornih dejavnosti,
- sestavi organov upravljanja pri javnih zavodih,
- vrednotenju neformalno pridobljenih znanj in veščin,
- zagotavljanju kakovosti izobraževanja odraslih.

Javni interes na področju izobraževanja odraslih

Javni interes na področju izobraževanja odraslih je opredeljen v **resoluciji o nacionalnem programu izobraževanja odraslih (ReNPIO)**, ki jo sprejme Državni zbor. V njej so zapisani cilji, prioritete in tudi obseg sredstev, ki jih je država namenila izobraževanju odraslih **za obdobje veljavnosti** dokumenta.

Med cilji in želenimi kazalniki so zapisane tudi kategorije, ki jih **ZIO zakonsko ne ureja** (povečevanje deleža bolj izobraženih, povečanje zaposljivosti, zmanjšanje brezposelnosti), vendar predvidene dejavnosti iz okvira tistih, ki jih ZIO ureja, posredno pripomorejo uresničevanju teh ciljev in kazalnikov.

Obenem vključitev ReNPIO, kot opredeljenega javnega interesa, v ZIO, utemeljuje financiranje tudi teh programov preko razpisov.

ReNPIO 2013-2020

Pomembna novost, ki je botrovala iskanju novih rešitev pri sistemskem urejanju področja, je bila širitev Nacionalnega programa (ReNPIO 2013-2020) z vključitvijo dodatnih ministrstev.

Osnovna vprašanja s tem v zvezi:

- *Na katerih področjih in do katere ravni lahko ZIO poseže v urejanje dejavnosti drugih resorjev (oblikovanje programov, usposabljanje izvajalcev)?*
- *Kako je s programi, ki jih ostali resorji izvajajo kot javno službo?*
- *Na kakšen način bi bilo smotrno in učinkovito urejanje pravil in pristojnosti pri oblikovanju Letnih programov IO in, še pomembneje, pri poročanju o njihovem uresničevanju?*

Kaj torej ureja ZIO ?

ZIO ureja **javni interes** na področju izobraževanja odraslih, ki **ne vodi neposredno do javno veljavne izobrazbe**.

ZIO ureja **javnoveljavni program Osnovne šole za odrasle (OŠO)**.

Javna mreža

Zaradi zagotavljanja uresničevanja javnega interesa in tudi tako zapisanega že omenjenega 11. člena v ZOFVI, je predlog ZIO ***zavestno in namenoma*** umerjen po obstoječi mreži Ljudskih univerz, ker sodimo, da sta njihova vloga in pomen pri zagotavljanju priložnosti za vključevanje v izobraževanje **ranljivim skupinam** najbolj primerni, nepogrešljivi in nezamenljivi.

Pomembne novosti, ki se sestavljavcem predloga zdi pozitivne (1)

1. Vpeljava javne službe,

ki pa **ne odpira novega vira financiranja** ampak zgolj ureja razporeditev sredstev, ki se IO namenjajo iz nacionalnega proračuna (OŠO, razmestitev, ISIO in izobraževanje brezposelnih).

Zakaj izvajanje programov ni vključeno v javno službo?

Prvič: »Kot javna služba se izvajajo dejavnosti, za izvajanje katerih je z zakonom določena vsebina, obseg, način izvajanja in financiranja, ter organizacijska in prostorska zasnova izvajanja dejavnosti po vrsti in številu izvajalcev (javna mreža).(…) izvajalec javne službe mora zagotoviti enako dostopnost javnih storitev za vse uporabnike (...)«

Drugič: Če bi bilo izvajanje programov del javne službe, bi bile javne organizacije, vključene v javno mrežo, neupravičeno privilegirane v primerjavi z ostalimi izvajalci, ki so za izvajanje teh programov tudi usposobljeni in se na javni razpis lahko enakopravno prijavijo.

Zato izvajanje programov, tudi javnoveljavnih, ki se financirajo na podlagi razpisov, ne more biti urejeno v režimu javne službe.

Pomembne novosti, ki se sestavljavcem predloga ZIO zdijo pozitivne (2)

- 1. Urejeno osnovnošolsko izobraževanje odraslih;**
- 2. Vzpostavljena javna mreža izvajalcev javne službe (izvajalce, financiranje);**
- 3. Enostavnejša in učinkovitejša pravila pri oblikovanju in sprejemanju LPIO;**
- 4. Urejeno vrednotenje neformalno pridobljenih znanj;**
- 5. Zahteve po usposobljenosti strokovnih delavcev;**
- 6. Sestava svetov javnih zavodov;**
- 7. Zagotavljanje in preverjanje kakovosti;**
- 8. Varovalke pri vključevanju v javno mrežo;**
- 9. Usposobljene izvajalce neformalnih izobraževalnih programov se izbira na javnih razpisih;**
- 10. Opredeljena vloga in obveznosti lokalnih skupnosti pri uresničevanju javnega interesa.**

Sedanja ureditev:	Sprememba:	Javna obravnava:
načela in cilji		
<i>Opredeljena načela.</i>	Načela in cilji izhajajo iz javnega interesa , ki je najširše izražen interes države na področju IO.	Če zakon ne bo urejal formalnega izobraževanja naj se načela in cilje, ki se dotikajo zviševanja izobrazbene ravni (dimenzija javnega interesa črta. Področni zakoni naj se ustrezno dopolnijo.
udeležene c		
<p>Udeleženec <i>izobraževanja odraslih je oseba, ki se vključi v katerikoli izobraževalni program za odrasle.</i></p> <p>Pravice iz naslova udeleženca v formalnem izobraževanju se uveljavlja v skladu z drugimi zakoni.</p>	<p>ZPSI: udeleženec izrednega izobraževanja</p> <p>ZIO: udeleženec v neformalnem izobraževanju odraslih.</p> <p>Udeleženec v osnovni šoli za odrasle.</p>	<p>Udeleženec izobraževanja odraslih.</p> <p>Udeleženec v dejavnostih izobraževanja odraslih.</p>

Sedanja ureditev:	Sprememba:	Javna obravnava:
p r o g r a m i		
<p><i>Izobraževanje odraslih za pridobitev izobrazbe se ureja z zakoni, ki urejajo ta področja izobraževanja, in z ZIO.</i></p> <p><i>Posebni izobraževalni programi za odrasle.</i></p>	<p>Izobraževanje odraslih za pridobitev izobrazbe urejajo izključno področni zakoni.</p> <p>Novi ZIO ureja:</p> <ul style="list-style-type: none"> - neformalne izobraževalne programe za odrasle. Programe, ki jih sprejme minister so javnoveljavni. - osnovnošolsko izobraževanje za odrasle, - podporne dejavnosti v izobraževanju odraslih 	<p>1. Izobraževalni programi za odrasle so:</p> <ul style="list-style-type: none"> - javnoveljavni izobraževalni programi, ki dajejo javnoveljavna znanja, - neformalni izobraževalni programi, ki ne dajejo JV znanja. <p>Izhodišča za pripravo JV programov naj sprejme pristojni strokovni svet.</p> <p>2. Termin izobraževalni program se uporablja v formalnem izobraževanju.</p> <p>Doda naj se oblika učenja (infrastrukturni model učenja) v lokalni skupnosti – ŠK, ki omogoča povezanost učenja s spremembami v okolju.</p>

Sedanja ureditev:	Sprememba:	Javna obravnava:
strokovni delavci in izvajalske org.		
<p><i>IO opravljajo učitelji, predavatelji višjih šol, organizatorji IO, in drugi. Pogoji za strokovne delavce so urejeni v drugih zakonih.</i></p>	<p>Strokovni delavci v JV programih:</p> <ul style="list-style-type: none"> • učitelj, • organizator izobr. odraslih, • svetovalni delavec, • drugi <p>Javno službo in OŠO izvajajo javne organizacije za IO (LU) opredeljene v posebnem poglavju, II. tč.4.</p> <p>Določitev izvajalcev letnega programa je v pristojnosti ministrstev.</p> <p>Pogoji, za izvajalce programov, ki niso JV se opredelijo v podzakonskem aktu.</p>	<p>Med strokovne delavce naj se doda:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mentorja in • vodjo izobraževalnega področja. <p>V posebnem členu naj se opredeli vrste izvajalcev, kot so: javne org. za IO, šole, zasebne organizacije, društva, idr.).</p>

Sedanja ureditev:	Sprememba:	Javna obravnava:
nacionalni program (ReNPIO)		
<p><i>Javni interes - ReNPIO.</i></p>	<p>Javni interes se določi z ReNPIO. ReNPIO sprejme DZ praviloma za 10 let. DZ obravnava poročilo v vmesnem obdobju in končno poročilo.</p>	
letni program izobraževanja odraslih (LPIO)		
<p><i>LPIO sprejema Vlada po sprejemu proračuna.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - podlage za LPIO opredelijo ministrstva pred pripravo proračuna, - ministrstva objavijo letne programe po sprejetju proračuna, - ministrstva objavijo poročila o uresničevanju – mnenje poda SSIO. 	<p>Obstoječa praksa naj se ohrani.</p> <p>Okrepiti vlogo SSIO in koordinacije pri pripravi proračuna in LPIO.</p>

Sedanja ureditev:	Sprememba:	Javna obravnava:
o s n o v n o š o l s k o i z o b r a ž e v a n j e		
ZIO ni urejal.	<p>Pravice in obveznosti udeleženca. Udeleženec OŠO, ki ima znanje na ravni vsaj 5. razreda ima pravico do izobraževanja, ki se financira največ štiri leta.</p>	Pravice financiranja podaljšati do osem let.
j a v n a s l u ž b a		
ZIO ni urejal	<p>Javna služba obsega dejavnost svetovanja pri:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vključevanju v neformalne programe, - vključevanju v JV program OŠO in pri nadaljevanju izobraževalne poti, - vrednotenje neformalno pridobljenih znanj in veščin, - samostojnem učenju. 	Javna služba naj obsega še javnoveljavne izobraževalne programe za odrasle.

Sedanja ureditev:	Sprememba:	Javna obravnava:
ja v n a m r e ž a		
ZIO ni urejal.	<ul style="list-style-type: none"> - določa izvajalce javne službe - na osnovi pogojev za - obdobje petih let, - obseg financiranja javne službe na osnovi meril (<i>št. prebivalcev, značilnosti poselitve, sestava odraslega prebivalstva, razvojne posebnosti območja, narodne in etnične skupine</i>). 	<p>Izbira izvajalca za nedoločen čas z možnostjo odvzema, če ne izpolnjuje pogojev.</p> <p>Pogoji za izvajalce javne službe naj bodo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - z dnem uveljavitve zakona, - brez zahtev po dodatnem usposabljanju.

	Javna obravnava:
posebne potrebe in učne težave	Kako urediti potrebe odraslih s posebnimi potrebami in z učnimi težavami v formalnem in neformalnem izobraževanju.
vrednotenje	<p>Opredeljen sistem vrednotenja znanja in opravljanja izpitov poraja mnoga vprašanja, zlasti vizavi z drugimi zakoni.</p> <p>Pravica posameznika do vrednotenja znanja je zavarujoča (katere poklicne zmožnosti ima lahko posameznik ocenjene,.....)</p>
sestava sveta	Dva predstavnika ustanovitelja in dva predstavnika delavcev.
pogoji za direktorja	<ul style="list-style-type: none"> - pet let delovnih izkušenj v izobraževanju, od tega tri leta v IO, - ravnateljski izpit, - mnenje ustanovitelja.

V slogi majhno raste, brez nje veliko razpade.
(Gaj Salustij Krisp)

HVALA ZA VAŠO POZORNOST

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE, ZNANOST IN ŠPORT